

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (VN/10855/2024).

EK kannattaa lähtökohtaisesti komission tavoitetta edistää jäsenvaltioiden rajat ylittävää sähköistä asiointia ja liiketoimintaa. Lainsäädäntö mahdollistaa myös yksityiset lompakkosovellukset, mitä EK kannattaa. Yksityisen sektorin tarjoamat lompakkopalvelut mahdollistavat innovaatiot ja kirittävät myös julkisen sektorin ratkaisuja.

Digitaaliset lompakot tuovat kuluttajille vaihtoehtoja tunnistautumisen ja lisäävät myös yhteiskunnan resilienssiä.

eIDAS-muutosasetuksessa säädetään velvollisuudesta hyväksyä lompakko asiointipalveluissa. Yksityiseltä sektorilta edellytetään, että lompakko hyväksytään, kun EU- tai kansallinen lainsäädäntö tai yksityistä luottavaa osapuolta koskevat sopimusvelvoitteet edellyttävät käyttäjän vahvaa todentamista. Yrityksille tulisi taata riittävät siirtymäajat, jotta ne ehtivät valmistautua lompakoiden hyväksymiseen asiointissa. Tällä hetkellä yrityksillä olisi pahimmillaan 12 kuukauden siirtymäaika, mikä on järjestelmien yhteentoimiviksi saattamisen kannalta riittämätöntä.

Esitysluonnoksen mukaan oikeushenkilön tunnistetiedot voitaisiin myöntää vain kaupparekisteriin merkitylle oikeushenkilölle. Tämä tarkoittaisi, että esim. yksityinen elinkeinonharjoittaja (ei oikeushenkilö) ja pelkästään YTJ:ssä rekisteröidyt oikeushenkilöt jäisivät tunnistetietojen

ulkopuolelle. EK katsoo, että oikeushenkilöiden tunnistetietoja tulisi tarjota kaikille oikeushenkilömuodoille (yhdistys, säätiö, osuuskunta, julkisyhteisöt jne.) ja vastaavia organisaation tunnistetietoja myös y-tunnuksen omaaville yksityisille elinkeinonharjoittajille, jotka määritelmällisesti eivät ole oikeushenkilöitä. Organisaatiot tarvitsevat tunnistetietoja automatisoidessaan prosesseja sekä liiketoimintatapahtumia.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

EK kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa on jo luotu sähköisen tunnistautumisen markkinat. Tämän vuoksi on luonnollista, että yksityisen sektorin lompakkoratkaisut, jotka tarjoavat sähköisen tunnistamisen palveluita, mahdollistetaan. Tällä hetkellä käytössä olevia tunnistautumisen keinoja ovat pankkien myöntämät verkkopankkitunnukset, teleoperaattoreiden myöntämät mobiilivarmenteet ja viranomaisten myöntämät digitaaliset varmenteet.

Hallituksen esityksessä ei mainita ajankohtaa, jolloin esimerkiksi kaupoissa tulisi hyväksyä digitaalinen henkilöllisyystodistus. Kohtuullisuuden näkökulmasta siirtymän tulisi olla riittävän pitkä, jotta esim. kaupat voisivat päivittää kassajärjestelmänsä.

Valtion tulisi järjestää kansalaisille riittävästi asiakastukea, jotta EUDI-lompakko ja lompakossa sijaitsevan digitaalinen henkilöllisyystodistus saadaan otettua sujuvasti käyttöön Suomessa.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

EK katsoo turvallisuuden varmistamisen ja sen kehittämisen erittäin tärkeäksi. Turvallisuutta parantavissa muutoksissa on myös hyvä huomioida esimerkiksi palveluiden hyvä käytettävyys ja muutosten antama hyöty aiheutettuihin kustannuksiin verrattuna.

Tunnistusvälineen tarjoajan on varmistettava, että tunnistusväline ei ole käytettävissä ennen kuin asiakirjan voimassaolo on varmistettu. Tämä tarkoittaa, että rajapinnan poliisin tietokannan välillä tulisi toimia saumattomasti. Häiriötilanteiden varalla tulisi säännöksessä olla jonkinlainen varajärjestely. Tämä voisi toimia esimerkiksi niin, että tunnistusvälineen myöntäjä voisi muilla keinoin varmistaa asiakirjan voimassaolon ja sen, että asiakirja on oikean henkilön hallussa.

Esitysluonnoksen mukaan tunnistusvälineen tarjoajan on mahdollistettava se, että tunnistusvälineen haltija voisi kieltää tunnistusvälineen käytön ensitunnistamiseen. Tällöin esimerkiksi varastetulla tunnistusvälineellä ei voisi hankkia uutta tunnistusvälinettä luvattomasti. Tällainen käyttäjän omaa aktiivisuutta vaativa menettely tuskin saisi laajaa käyttöä, minkä vuoksi sen antamat hyödyt jäisivät vähäisiksi verrattuna mahdollisen muutoksen aiheuttamiin kustannuksiin.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Lompakkosovellukset mahdollistavat erilaisten ammatinharjoittamiseen liittyvien lupien, todistusten sekä pätevyysien todentamisen reaaliaikaisesti. Näin ollen voisi olla mahdollista saada työn tekemiseen liittyvät luvat sähköisesti saataville. Tällöin tiedonsiirto rajapintojen kautta tulisi mahdollistaa. Työnantaja joutuu seuraamaan työntekijöidensä lupien ja pätevyysien ajantasaisuutta, joten tämä vähentäisi merkittävästi yritysten hallinnollista taakkaa.

Yrityslompakot ja sähköiset tunnisteet mahdollistavat liiketoimintatransaktioiden automatisointia ja sujuvoittamista, erityisesti organisaatioiden välisessä (B2B) vuorovaikutuksessa. Tällaisia käyttötapauksia ovat esimerkiksi myynti- ja ostotilanteet, sopimukset ja raportointi. Jotta yrityslompakot otettaisiin laajasti käyttöön ja saataisiin vaikuttavuutta, on yrityslompakoiden palveltava laajasti yritysten välisiä käyttötapauksia.

Yritysten ja julkishallinnon väliset transaktiot (B2G) muodostavat vain pienen osan kokonaiskäytöstä, sillä valtaosa tapahtumista on yritysten välisiä. Tämän vuoksi yrityslompakkoa ei tule tarkastella vain hallinnollisen asioinnin tai hallinnollisen taakan keventämisen näkökulmasta.

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Nyman Leena
Elinkeinoelämän keskusliitto EK